

HEJ, VI FJÄRRBEVARAR VÄXTER PÅ NÄRA HÅLL!

Räddning av hotade finska vilda växter från att försvinna från naturen är en viktig sak. ESCAPE-projektet är finansierat genom programmet EU Life+. Projektet verkställs av Naturhistoriska centralmuseum Luomus, Uleåborg universitets botaniska trädgård, Finlands miljöcentral, Forststyrelsen och av Finlands miljöministerium.

Utställningen "HEJ, VI FJÄRRBEVARAR VÄXTER PÅ NÄRA HÅLL" presenterar för den stora allmänheten projekt ESCAPEs verksamhet och ex situ -bevarandets mångahanda utmaningar, skeden och framgångar. Utställningen är tvåspråkig och innehåller tio delar:

1. Projektet ESCAPE – Vad, varför och hur?
2. Så här bevarar vi ex situ – botaniska trädgårdar som fristad för vilda växter
3. Så här bevarar vi ex situ – fröbanken
4. Så bevarar vi ex situ – mikroförökning och djupfrys
5. Tillbaka till naturen – östersjötriftens återkomst
6. Tillbaka till naturen – brantfibblan sprider sig med andras hjälp
7. Utvalda arter – nipsippan var den första
8. Senaste nytt – även mossorna behöver ex situ -bevarande
9. Vad man får göra - alla slags tillstånd
10. Hur skall vi fortsätta? – planer för framtiden

Utställningen är lätt att hänga upp till olika utrymmen. I Helsingfors placeras den i en glaspaviljong vid Kaisaniemi botaniska trädgården. Efter Helsingfors skall utställningen öppnas i botaniska trädgården i Uleåborg.

VAD, VARFÖR OCH HUR?

Enhetsdirektör och projektets ledare vid Luomus, **Marko Hyvärinen** berättar i utställningen: " Vilda växtarter skyddas bäst genom att man tar hand om deras växtmiljöer. Men det händer ofta att växtmiljöer blir olämpliga för vissa växter på grund av, till exempel, myr- och stranddränering, skogshyggen eller det förändrade klimatet. Om växtplatserna för en sällsynt växtart minskar i antal, blir växten hotad och kan i värsta fall helt försvinna från naturen. Därför är det befogat att lagra sällsynta arter i förråd, därifrån de vid behov kan återbördas till naturen. Förråden kan utgöras av till exempel botaniska trädgårdar eller fröbanker, där växtfröna uppbevaras djupfryssta.."

BOTANISKA TRÄDGÅRDAR SOM FRISTAD FÖR VILDA VÄXTER

De mest sällsynta växterna i vårt land har förökats ur frön och sticklingar i de botaniska trädgårdarna både i Helsingfors och i Uleåborg. Utställningen visar hur man på rätt sätt i botaniska trädgårdar lagrar sällsynta och hotade växter. Att insamla, så, skola, odla och plantera frön av vilda växter kräver mångsidigt kunnande.

FRÖBANK

I fröbanken i botaniska trädgården i Gumtäkt uppbevaras frön av hotade vilda växter i Finland. Man strävar till att lagra 80 växtarter i fröbanken fram till år 2017. Det är nästan en fjärdedel av alla fröväxter i Finland som är hotade eller befinner sig i farozonen. De lagrade frönas grobarhet testas regelbundet. Var och en art kräver olika omständigheter för att gro. Projekt ESCAPEs fröbank är en aktiv del av växtskyddet, och utställningen belyser verksamheten inom projektet från det fröna insamlats till det de lagras och bringas att gro framgångsrikt. Tänk så mycket man bör hålla i minnet...

MIKROFÖRÖKNING OCH DJUPFRYSNING

Växter kan ex situ -bevaras också i laboratorium. Vid mikroförökning förökar man växterna vid deras tillväxtpunkter, bladknoppar eller frön. Vid djupfrysning lagras växtmaterialet i en temperatur av -196 °C. Uleåborg universitets botaniska trädgård ansvarar för djupfrysning av vävnadssampel i ESCAPE-projektet. Utställningen presenterar varje arbetsstadium vid mikroförökningen och djupfrysningen samt hur man väcker den djupfryssta växten till liv.

TILLBAKA TILL NATUREN

Projekt ESCAPE har framgångsrikt återbördat bland annat östersjötriften och brantfibblan till naturen. Båda arternas överlevnadshistoria rymmer dramatik och farliga situationer – paradiset är inte alltid sådant det varit och alla måste kämpa för sitt livsrum. Lyckligtvis vet projekt ESCAPEs forskare och assistenter hur man tar sig till klippväggarna och vad man bör göra när malarna äter fröna eller fåren kalasar på plantorna.

UTVALDA ARTER

Nipsippan hade äran att vara det första art vars frön lagrades i fröbanken. Under sommaren 2013 insamlades frön från några livskraftiga förekomster från Tavastland. På utställningen kan man beundra professor emeritus Pertti Uotilas stiliga bilder av nipsippan. Visste du, att fastän varje blomma vanligen producerar mer än etthundra frön, räcker inte ens det till för att säkra nipsippans förekomster då livsmiljön kontinuerligt förändras?

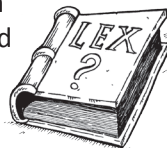

SENASTE NYTT

Ex situ-bevaring av mossor är tillsvidare nytt i hela världen! En anseilig del av Finlands mossor har klassificerats som hotade. Många mossor är mycket kräsna när det gäller lämpliga livsmiljöer, och därför är många av dem naturligt nog sällsynta. Mest missgynnade är de arter, vilkas livsmiljöer har varit utsatta för stora förändringar. Skyddet av mossor ligger projektets koordinators Sanna Laaka-Lindbergs speciellt varmt om hjärtat.

VAD MAN FÅR GÖRA

Naturskyddslagen skyddar sällsynta och hotade växter för insamling. Man får inte plocka fridlysta växter eller delar av dem, växterna får inte flyttas från naturen till egen trädgård, inte ens deras frön får insamlas. Syftet med fridlysningen är att skydda växterna på deras egna växtplatser. På utställningen visas hur man med tillstånd kan insamla frön för lagring i fröbanken.

PLANER FÖR FRAMTIDEN

Avslutningsvis belyser utställningen framtida skyddsplaner. Utvecklingen av ex situ -metoderna och uppföljningen av överförda planteringar kommer att fortsätta också efter att projektet har avslutats. Vårt mål är att, växtplatsen får en livskraftig, rikligt blommande och fröproducerande förekomst av den hotade arten

och att antalet individer småningom börjar öka. Av projektets parter har Forststyrelsen förbundit sig att följa med ex situ -växternas framgång åtminstone under 15 års tid.

UTSTÄLLNINGENS EXPERTER

Enhetsdirektör Marko Hyvärinen, Luomus

Projektkoordinator Sanna Laaka-Lindberg, Luomus

Intendent Leo Junikka, Luomus

Överträdgårdsmästare Tuomas Kauppila, Oulun yliopiston kasvitieteellinen puutarha

Museimästare Mari Miranto, Luomus

Förste intendent Henry Väre, Luomus

Intendent Annu Ruotsalainen, Oulun yliopiston kasvitieteellinen puutarha

Äldre forskare Terhi Rytteri, Finlands miljöcentral

Forskare Martina Reinikainen, Finlands miljöcentral

Specialplanerare Pauliina Kulmala, Forststyrelsen

Professor emeritus Pertti Uotila, Luomus

Biolog Heidi Kaipainen-Väre, Finlands miljöcentral

Juuli Vänni, Studerande i hållbar utveckling

UTSTÄLLNING, LUOMUS

Utställningschef Kirsi Hutri

Utställningssamanuens Hasse Hyvärinen

Utställningssamanuens Lea Heikkinen

Planerare Satu Jovero

Trädgårdsteamet

TECKNINGAR

Tuomas Naulapää

MER INFORMATION

Om projekt ESCAPE och skyddsmetodernas fartfyllda skeden:
<http://www.luomus.fi/sv/escape-ex-situ-bevarande-av-finlandska-vilda-vaxter>

